

Edouard Rouveyre. *Connaissances nécessaires à un Bibliophile. Accompagnées de notes critiques et documents bibliographiques. Cinquième édition, illustrée de nombreuses (1800) figures.* Tome I—X. Paris. (1899-1900.) Ed. Rouveyre. 8° 2020 l. Ara velin papíron 80 franc, japáni vagy kínai papíron 300 franc.

E. Rouveyre párisi könyvkiadó jól ismert munkájának ez a legújabb kiadása terjedelemben hatalmasan megnövekedve hagyta el a sajtót. Az első, 1877-ben megjelent kiadás szerény 78 kis nyolczadrétű lapjával tíz, valóban pazarul kiállított, gazdagon és mindig ízléssel illusztrált kötet áll szemben, mely mindazoknak, a kik a könyvekben gyönyörűségüket lelik, hasznos kézikönyvül fog szolgálni. Természetesen e munkának bece se nem annyira az adatok ujságában s a kutatás önállóságában áll, mint inkább abban a bámulatraméltó, lankadást, ernyedést nem ismerő hangya-szorgalomban, melylyel Rouveyre a már feldolgozott, de folyóiratokban szétszórta, vagy többnyire kis számban megjelent s így ma már csak nehezen hozzáférhető önálló munkákban található adatokat egybegyűjtötte s világos, könnyen áttekinthető, a gyakorlati czéloknak legjobban megfelelő rendszerbe foglalta. Csak az a kár, hogy adatainak az egybegyűjtésénél nem járt el a kellő kritikával és sok olyan állítást ismételt, melyeket az újabb kutatások teljesen megczáfoltak. Ennek egyik legfőbb oka, mint német bírálója¹ helyesen megjegyzi, Rouveyrenak az idevágó újabb német munkák nagyon is fogyatékos ismeretében rejlik. Tekintve azonban, hogy Rouveyre munkája nem szakszerű bibliologiai czélokot szolgál, hanem — mint czíme is mutatja — az amatőrök számára összeállított segédkönyv, ezeket az apróbb botlásokat könnyű szívvvel megbocsáthatjuk neki. Annyival is inkább, mert a munka számos becses és épen nem közismert adatokat is tartalmaz, melyek nemcsak a kezdő könyvedvelőre, hanem sokszor a gyakorlott könyvtárnokra nézve is tanulságosak. Hiszen az igazi, testtel, lélekkel bibliofílek — a minő maga Rouveyre is — oly éles szemmel bírnak, összevetéseikben oly csodás körültekintéssel járnak el, hogy a legcsekélyebb eltérések, a legjelentéktelenebb könyvészeti különbségek sem kerülnek ki éber figyelmüket s ebben a tekintetben sokszor a legnevesebb szakképzett könyvtároson is túl tesznek. — A ki tudja, hogy gyakran mily nehéz, sőt egyenesen lehetetlen megvonni a határt a szó legnemesebb értelmében vett könyvedvelők s méltán gúnyolt elfajulásuk, a bibliománok között, az nem fog csodálkozni a kuriózumoknak, könyvészeti csodabogaraknak ama nagyon is bőbeszédű méltatására, melyre Rouveyre művében lépten-nyomon s nem egyszer a komolyabb természetű kérdések rovására akadunk. Erről már az egyes

¹ A Centralblatt für Bibliothekswesen 1900. évf. 434. l.

kötetek tartalmának következő, rövidre fogott felsorolása (sommaire) is meggyőzheti az olvasót.

Első kötet: 1. §. A könyv eredete. — Amateurök, bibliophilek, bibliománok. — Egy amateur-könyvtár alapítása. — A könyvek föntartása és gondozása. — *Második kötet:* 2. §. A régi és modern könyvek alakja. — A legkisebb könyvek. — A legnagyobb könyvek. — A görcsövi betűkkel nyomtatott vagy írt könyvek. — 3. §. A könyvek összehasonlítása. — Ez eljárásnak a módja. — Nehézségei. — Eredménye. — 4. §. A könyvészetben, továbbá a kéziratokban és nyomtatványokban használatos rövidítések. — 5. §. A régi kiadások megkülönböztető jegyeiről. — 6. §. A kolofonról és a keletről. — *Harmadik kötet:* 7. §. A könyvek megválasztásáról. — Az olvasásról. — A könyvek ismeretéről. — Meghatározásuk. — A ritka, becses vagy nevezetes könyvek ismertető jegyei. — Mi adja meg az értéküket. — A könyvvadászat. — Az ősnymtatványokról a könyvnyomatás feltalálása s Franciaország városaiban felállított első nyomdák idejében. — Az első francia fordítások. — A első francia nyelven nyomtatott könyv a vívásról. — A első Almanach. — Az első Franciaországban megjelent Almanach. — Az első Európában nyomtatott miséskönyv. — Az első csillagászatban. — A legrégebbi könyv a sólymászatról. — Az első könyvek, melyekben görög és zsidó betűket használtak. — Az Elzevirek. — Az Aldinák. — Az Estiennek. — Irott betűkkel nyomtatott könyvek. — Másoló géppel és kövön nyomott könyvek. — Kalligrafált könyvek. — Szótt könyvek és hímzett képek. — Könyvek kivakart szöveggel. — Rézbe metszett betűkkel nyomtatott könyvek. — Több színben nyomtatott könyvek. — Keretrajú példányok. — Az irodalom örültjei. — A névtelen könyvek. — Az apokrifek. — Az álnevű írók. — A sajtóhibák. — Furcsa ajánlással ellátott könyvek. — Rejtett jelentésű könyvek (livres à clef). — A költött, titkos és magán nyomdákából származó könyvek. — Az elítélt, s a parancsra vagy tudatosan megsemmisített könyvek. — Karton-példányok. — Eredeti kiadások. — Első teljes kiadások. — Kis számban nyomtatott könyvek. — Áruba nem került könyvek. — Egyetlen nyomtatott példány. — Egyetlen ismert példány. — Ritka könyvek. — Felvágatlan példányok. — Jó karban tartott példányok. — *Negyedik kötet:* 8. §. A régi és modern bekötésről. — Az ízlésről és a stílusokról. — A jó kötés kellékei. — Bekötések a VI—XIX. századból. — *Ötödik kötet:* 9. §. A domború és mélyített metszetekről. — A könyvek illusztrálása és díszítése. — Mi adja meg az illusztrált könyvnek becsét? — A domború metszet. — A vájt metszet. — A metszetek levonatainak a megkülönböztetése. — Néhány megjegyzés a metszetek folytán becses könyvekről, a rézkarczok irás előtti vagy jegyzetes levonatával, színes levo-

natok két vagy több sorozatával, hozzá csatolt eredeti rajzokkal vagy metszetekkel. — Aquarellekkel, a szövegbe vagy a margókra rajzolt ékítményekkel díszített könyvek. — *Hatodik kötet*: 10. §. Czímeres és monogrammos kötések. — Híres emberektől származó könyvek. — A könyvnyomtatók és kiadók jelvényeiről. — Könyvkötők jegyei. — Az ex-librisek. — A bélyegzők. — 11. §. Autogrammal, a szerzőre vonatkozó okmányokkal ellátott példányok. — *Hetedik kötet*: 12. §. A kéziratok s a könyvek kifestése. — Breviariumok s imakönyvek. — Kezdebetűk és miniatűrök. — Díszítő stílus. — A kéziratok bettűiről. — A kéziratok és kezdebetűk díszítése a IV—XIX. században. — *Nyolczadik kötet*: 13. §. A könyv ellenségei. — Miként óvjuk meg a könyveket a rovaroktól. — A könyvek szétrombolása s a metszetek hamisítása. — A könyv nyúzó. — Hamisítás és csalás. — 14. §. A könyvek és metszetek tisztítása. — A felhúzott metszetek leválasztása. — A szüette s szakadozott kéziratok kijavítása. — A metszetek és bekötések kitatarozása. — Jegyzetek a különféle papírokra nyomtatott könyvekről. — *Kilenczedik kötet*: 15. §. A könyvek, kéziratok és metszetek rendszeres osztályozása. — A könyvjegyzékekről. — A könyvczímek betűrendes osztályozása. — A betűrendes katalogus megőrzése. — A szisztematikus könyvjegyzék. — Az autogrammok, metszetek és kéziratok osztályozása. — A XV—XVII. századbeli könyvek czéduláinak időrendi osztályozása. — *Tizedik kötet*: 16. §. Részletes tartalommutató és a képek jegyzéke. — A könyvben használt könyvészeti, nyomdászati stb. műkifejezések szómutterója.

Ime a tiz kötet tartalmának rövid foglalata; az egyes kérdések behatóbb bírálatát már a rendelkezésünkre álló tér sem engedi meg s így csak azt kívánjuk röviden megjegyezni, hogy a mű elsősorban a francia viszonyokkal foglalkozván, az újabb, Angliából kiinduló reform-mozgalmakról alig vesz tudomást, vagy ha igen, úgy nagyon röviden bánik el vele. Pedig minden jel oda mutat, hogy e mozgalom korszakalkotó lesz a jövő nyomtatványainak a kiállításában!

Gulyás Pál.

Gutenberg-Fest zu Mainz im J. 1900. *Zugleich Erinnerung-Gabe an die Eröffnung des Gutenberg-Museums am 23. Juni 1901.* Mainz, 1901. 139 l. 8-r.

Finom ízléssel kiállított kötet számol be a mult évi mainzi Gutenberg-ünnepélyről. Még pedig igen szellemes módon. A közlemények legnagyobb része t. i. a világsajtó legtekintélyesebb organumaiból van átvéve s így míg egyrészt az ünnepélyek stb. lefolyásáról élénk képet kapunk, másrészt, együtt találjuk a hódolatnak és méltánylásnak különböző népek és nemzetek részéről való kifejezését.

Az ünnepély ismertetése mellett mindjárt ott van annak